

[Formanden]

lem af landsskatteretten har vedkommende gruppe udpeget fhv. husmand *Johan Mikkelsen*, Sønder Allé 24, Hurup. Den pågældende er herefter valgt.

I skrivelse af 14. d.m. anmoder ministeren for offentlige arbejder om, at der af folketinget for den resterende del af funktionsperioden indtil 1. april 1980 må blive foretaget valg af et *nyt medlem til jernbanerådet* i stedet for medlem af folketinget *Ivar Hansen*, der har ønsket at udtræde af rådet. Som nyt medlem har vedkommende gruppe udpeget medlem af folketinget *Svend Erik Hovmand*. Den pågældende er herefter valgt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Ellemann-Jensen (V):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om tipping.

(Lovforslag nr. L 225).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Bekæmpelse af terrorisme).

(Lovforslag nr. L 100. Fremsat 18/11 77. Første behandling 2/12 77. Betænkning 11/4 78).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Nathalie Lind (V):

Ingen skal være i tvivl om, at vi fra venstres side gerne havde set, at regeringen un-

der udvalgsbehandlingen havde ændret sin holdning og havde indset det rimelige i, at Danmark ratificerede den europæiske konvention om bekæmpelse af terrorisme uden at tage forbehold. Regeringens holdning er jo, at man vil tage forbehold over for artikel 1, hvilket vi beklager. Vi beklager, at regeringen ikke har villet indse, at en ratifikation uden forbehold kunne have betydning for den vurdering, man anlagde af Danmarks vilje til at bekæmpe terrorismen, og vi finder, at det ville have været mere på linje med tonen og indholdet i den erklæring om bekæmpelse af terrorisme, som blev udsendt fra topmødet her i København.

Jeg går ud fra, at vi i udvalget mellem anden og tredje behandling vil kunne få nærmere oplysninger om indholdet af denne erklæring og først og fremmest om, hvilke handlinger man vil foretage sig. Jeg ser af Berlingske Tidende fra den 9. april, at udenrigsministeren siger, at der i slutningen af denne måned, altså i slutningen af april måned, skal være et møde på EF-plan om denne sag. Selve erklæringen skulle jo efter aviserne gå ud på, at man tilstræber et udbygget EF-samarbejde på dette område og bestræber sig for at nå frem til et fælles europæisk retsomsråde.

Jeg synes, den holdning, at man fastholder at ville tage et forbehold, knap nok er forenelig med den erklæring, som er afgivet fra topmødet.

Annelise Gotfredsen (KF):

Det lovforslag, vi har til behandling i dag, giver en udvidet mulighed for at strafforfølge terrorister, der ellers ikke ville kunne retsforfølges her i landet. Lovændringen er en forudsætning for, at regeringen kan ratificere den europæiske konvention om bekæmpelse af international terrorisme. Der skal ikke herske tvivl om, at vi finder, at et sådant samarbejde er af den yderste vigtighed, og vi ønsker dette samarbejde bragt i stand.

Men netop derfor må også vi beklage, at regeringen har indtaget en valen holdning over for terroristbegrebet ved at bebude, at man vil tage forbehold over for artikel 1 i konventionen.

Det er urimeligt at sondre mellem gode og onde terrorister. Det er gerningen, vi ønsker at straffe; det er den gerning, der har så sto-

[Annelise Gottfredsen]

re konsekvenser for de uskyldige ofre, der lider under det, ofre, der, hvis de selv slipper fra det med livet, kan komme til at tage livsvarig skade.

Vi finder, at de drøftelser, der under EF-topmødet har været omkring et samarbejde vedrørende retsreglerne, må kunne have betydning for fortolkningen af den konvention, vi nu skal ratificere, og vi finder, at de er af en sådan betydning, at de burde have været forelagt os i udvalget. Men vi håber, vi i det udvalgs møde, som jeg vil anmode om at vi må få mellem anden og tredje behandling, kan få en redegørelse for disse forhold.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg vil først sige om selve lovforslaget, at vi naturligvis fra CDs side kan tilslutte os, at man udvider strafferammerne, hvis vi skulle komme i den situation – efter vores mening ulykkelige situation – at man selv skal til at strafforfølge.

Det er med megen beklagelse, vi må konstatere, at regeringen indtil videre i hvert fald ikke synes at være til at rokke fra det standpunkt, den har taget med hensyn til at tage forbehold. Vi mener, det er farligt, det er uacceptabelt, at man ligesom lader Danmark være et hul, et manglende led i kæden. Alle er tilsyneladende enige om, at vi kun ved at stå sammen kan bekæmpe den terrorisme, som alle må afsky. Det er kun ved at indlede disse spæde skridt til samarbejde i Europa, at vi har nogen chance for at gøre noget ved det. Alligevel vil man tage forbehold.

Jeg mener, at det er særdeles betænkeligt, hvis vi selv skal til at strafforfølge, hvis vi selv skal til at opbevare terrorister i danske fængsler, i og med at vi herved kan pådrage os risikoen for at blive gjort til mål for fremtidige terroristhandlinger.

Jeg ser meget gerne, at vi får en fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling. CD kan tilslutte sig lovforslaget, men vil fortsat arbejde for at få regeringen til at opgive sit forbehold.

Ebba Strange (SF):

Vi har naturligvis også i socialistisk folkeparti mærket os de udtalelser, der faldt efter EF-topmødet, om, at der nu skulle ske en udvidelse af samarbejdet mellem EF-landene på det område, der handler om terroristbe-

kæmpelse, og vi vil gerne benytte lejligheden her til at gøre regeringen og statsministeren opmærksom på, at et sådant samarbejde, i det omfang det medfører ændringer i den danske retsplejelov, naturligvis ikke kan gennemføres, uden at der er et politisk flertal, der ønsker at gennemføre et sådant udvidet samarbejde.

De drøftelser, der i udvalget har været ført omkring tilslutningen til den europæiske terroristkonvention, har været interessante, og den betænkning, der foreligger nu, er også interessant. Den viser nemlig, at hvis socialdemokratiet havde ønsket at yde den størst mulige retsbeskyttelse til landets egne borgere ved også at tage et forbehold over for artikel 8 i konventionen, så ville regeringen have kunnet få et flertal for et sådant forbehold.

Artikel 8 indebærer jo, at den danske lovgivning skal rettes ind efter krav og ønsker fra andre magter, og det vil medføre, at der overføres afgørende beføjelser med hensyn til strafferetlige sagers behandling til en anden stat. Det er efter socialistisk folkepartis mening et så alvorligt indgreb mod dansk retspleje, at vi på den baggrund ikke kan støtte regeringens konvention, medmindre man i sidste øjeblik besinder sig og beslutter sig for også at tage et forbehold over for artikel 8. Et flertal herfor findes som sagt i folketinget, hvis socialdemokratiet vil yde den retsbeskyttelse.

Ellers er vi bange for, at statsministerens og andre regeringsmedlemmers løfte til deres EF-partnere vil være det første skridt på vejen til en udhuling af den danske retsbeskyttelse, og det kan vi ikke støtte fra socialistisk folkeparti.

Tove Jørgensen (DKP):

Der er gået ca. 100 år, siden Georg Brandes gav en karakteristik af dansk tanke sæt i forhold til de forskellige europæiske strømninger. Det, Georg Brandes beskæftigede sig med, var som bekendt litteraturen, men hvad angår den europæiske indflydelse, kunne det for så vidt lige så godt have været retsplejen her i landet, han beskrev. Man må lade ham, at han ramte plet, al den stund hans karakteristik stadig rammer lige i øjet. Man kan med en let omskrivning citere Brandes' indledning fra »Hovedstrømninger« således:

[Tove Jørgensen]

»Vor retspleje er som et kapel i en stor kirke; den har sit alter, men hovedalteret findes ikke her.«

Efter det sidste EF-topmøde kan man måske gætte på hvor. Brandes fortsætter: »Sådan sker det undertiden, at én af de store europæiske bevægelser når os, en anden ikke, at ét løsen griber os, et andet ikke. Ja, undertiden, da vi slet ikke har været med i aktionen, hvis brede bølger først nåede vore sandede kyster som flade og matte, da hændte det, at vi kommer med i reaktionen.«

Når det gælder terrorismen, som jeg ikke vil ophøje til en stor bevægelse, men hvis virkninger dog har grebet ganske voldsomt ind i vores tilværelse i de senere år – dog ikke så meget i vores som i andres og heldigvis for det – når det gælder terrorisme, så er det netop karakteristisk, at selv om vi i dette land ikke har oplevet voldsomme terrorhandlinger, så er vi alligevel nogle af de første til at reagere på terrorismekonventionen og acceptere den. Hidtil har kun Sverige og Østrig ratificeret konventionen.

Det er sagt mange gange, og jeg skal gentage det nu: jeg tror ikke, der er en eneste i denne sal, der er tilhænger af terror, af blind vold imod sagesløse, som den rammer i flæng. Men forskellen ligger i, at mens højrefløjens indskrænker sig til at tage afstand fra den individuelle terror, så fordømmer DKP og flere med os tillige den terror, som stater kan udøve mod deres egne borgere eller imod fremmede folkeslag. Vi mener, at den sidste form for terror, hvis grællste udtryk er krigen imellem staterne, bekæmpes med aktiv fredspolitik og med nedrustning. Hvad angår den individuelle terror, er den udtryk for en desperat tankegang, der i sit væsen er udemokratisk og dermed uforenelig med socialistisk tankegang. Den må bekæmpes med aftaler imellem staterne. Så vidt, så godt.

Men hvis man vil definere enhver politisk handling som terror, så går man for vidt, og det er desværre netop det, der kendetegner den europæiske terrorismekonvention, som regeringen agter at ratificere efter vedtagelsen af dette lovforslag.

Man har end ikke defineret begrebet terror, hvilket fremgår af et af svarene i retsudvalget. Regeringen anerkender da også med sit forbehold over for artikel 1, at et så bredt defineret terrorbegreb som det, der anvendes i artikel 1 og 2, på mange punkter er for

upræcist og derfor kan misbruges på det groveste. Specielt de sidste punkter – og det gælder både artikel 1 og artikel 2 – hvor det hedder, at medvirken til sådanne forbrydelser eller forsøg herpå skal regnes som gerninger, der ikke skal anerkendes som politiske handlinger, giver bestemmelserne så bred anvendelse, at de kan bruges til hvad som helst.

DKP kan derfor helt acceptere, at regeringen tager forbehold over for artikel 1; men desværre er det ikke nok, når man ikke samtidig tager forbehold over for artikel 8.

Som vi har sagt tit: selv den danske regering kan ikke både puste og have mel i munden på én gang. Ved ikke at tage forbehold over for artikel 8, hvilket man har tilkendegivet at man ikke vil, så tillader man i virkeligheden fremmede magter at gribe ind i den danske retspleje. Man forpligter sig til på en fremmed europæisk magts opfordring at foretage ransagninger, telefonaflytninger osv. i danske hjem og i danske organisationer. Desværre kan vi ikke i DKP føle os lige så skræmsede som de socialdemokrater, der har givet udtryk for, at der ligger en garanti i, at danske retsregler skal overholdes, for det er jo set før, at danske myndigheder har været endog særdeles samarbejdsvillige over for fremmede magters politi og militær. De seneste episoder på Holmslands Klit virker ikke ligefrem overbevisende. Det gør heller ikke de mange sager om aflytning, registrering osv. på trods af regeringserklæringer om det modsatte.

Man kan undre sig over regeringens travlhed. Hvad skal det til? Hvorfor havde justitsministeren ikke tid til at underrette folketinget om, at kun to lande hidtil har ratificeret, at Norge overvejer et forbehold over for artikel 8, og at Frankrig, Italien og Portugal samt Irland ikke vil ratificere uden forbehold? Det er nogle spørgsmål, som vi godt kunne trænge til at få svar på her i dag. Det er ret afgørende; at f. eks. et land som Italien, der har haft terrorisme, ikke vil gå ind i denne problematik, men tager forbehold over for de punkter, vi har rejst.

Derfor må vi, sådan som det ligger nu, fraråde, at man går ind for en ændring af loven, hvis ikke regeringen vil give tilsagn om at tage forbehold over for både artikel 1 og artikel 8.

[Bernhard Baunsgaard]

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det er usædvanligt, at et lovforslag kobles sammen med en ratificering af en konvention, men det er sket i dette tilfælde. Regeringen og socialdemokratiet har udtrykkelig sammenføjet udvidelsen af straffeloven med ratificering af den europæiske konvention om bekæmpelse af terror. Normalt sker ratificeringer alene på regeringens ansvar, men jeg opfatter det sådan, at regeringen i dette tilfælde har bedt om gode råd, og jeg kan understrege, at det har den fået.

Regeringens udspil har været – og det anerkender jeg fuldt ud – at regeringen og socialdemokratiet ønsker at tage forbehold over for udlevering af folk, der, fordi de er udsat for politisk forfølgelse i deres eget land, har grebet til et desperat middel for at slippe for forfølgelsen. Derfor har regeringen sagt: i sådanne tilfælde vil vi ikke være forpligtet til at udlevere et sådant menneske. Vi støtter det fra radikal side helt ud. En nødvendig forudsætning for, at man kan mene det alvorligt, at man på én gang ønsker at bekæmpe terrorisme og samtidig vil sikre det enkelte individ, er, at man stemmer for straffelovsændringen, og det gør det radikale venstre.

Vi er klar over og anerkender, at et forbehold over for artikel 1 i den europæiske konvention er i overensstemmelse med det bedste i dansk demokrati, og det er udsprunget af respekten for humanisme og respekten for det enkelte individs retssikkerhed. Jeg vil føje hertil, at det er godt, at udlændinges ret sikres, men det er også en pligt for en regering at sikre danske borgere, og det gør regeringen ikke, når den vil nøjes med ét forbehold. Regeringen har sikret udlændinge, men den har ikke sikret danske statsborgeres retssikkerhed.

Der står i artikel 8, at man er forpligtet – såfremt man ikke tager forbehold naturligvis – til at yde den størst mulige gensidige bistand i straffesager vedrørende de i artiklerne 1 og 2 nævnte forbrydelser. Vi kan tænke på nogle danske statsborgere, der har bekendte i et andet land, og disse bekendte er i deres eget land blevet anklaget, måske af politiske grunde, for en eller anden forbrydelse, som man ønsker dem straffet for. Hvis vi ikke understreger, at vi tager forbehold over for artikel 8, så kan de nævnte danske statsbor-

gere risikere at blive udsat for f. eks. telefonaflytning og andet.

Jeg gør opmærksom på, at når vi har taget den stilling, at det er nødvendigt udtrykkeligt at understrege, at vi forbeholder os retten til selv at skønne i disse sager, så står vi aldeles ikke alene. Den italienske regering har taget det samme forbehold, og – hvad der måske er mere afgørende for danske vælgeres stilling – den norske regering har også fundet det nødvendigt at understrege, at man vil selv vurdere, om man skal iværksætte undersøgelser. Jeg tror, den norske regering her har set ganske ret. Det er nødvendigt at understrege det, uanset at der i stk. 2 i artikel 8 er åbnet en mulighed for det.

Jeg kan ikke være enig med de socialdemokrater og de ministre, der hævder, at hvis vi tager forbehold 2 også, så vil vi ikke for alvor gå ind og bekæmpe terrorisme. Det vil vi; fra radikal side understreger vi det ved at stemme for straffelovsændringen. Men vi ønsker også fra radikal side helt utvetydigt at sikre danske statsborgeres retsstilling. Det gør regeringen ikke.

Jeg sagde for et øjeblik siden, at regeringen havde bedt om gode råd med hensyn til ratificeringen af den europæiske konvention vendt mod terrorisme, og den har fået disse gode råd. Regeringen og socialdemokratiet – og jeg understreger, at det er socialdemokratiets egen afgørelse – har mulighed for at få flertal for at ratificere sammen med venstre, konservative, centrum-demokrater og kristeligt folkeparti, hvis de ingen forbehold tager. Men der er et lige så afgørende flertal, hvis regeringen står sammen med os andre og også vil tage forbehold over for artikel 8 og derigennem sikre retsstillingen for danske statsborgere. Der er denne mulighed også. Endelig er der den tredje mulighed, og jeg skal kun beklage, hvis socialdemokratiet vælger den tredje mulighed. Den tredje mulighed er, at socialdemokratiet kan få flertal for at tage ét forbehold sammen med fremskridtspartiet. Jeg understreger, at regeringen har alene sammen med socialdemokratiet afgørelsen i denne sag. Ønsker man virkelig her, hvor det drejer sig om menneskerettigheder, at bygge på et parti, hvoraf medlemmer for ikke ret længe siden – jeg understreger, at det var ikke partiet som sådant, men det var medlemmer af partiet, en række medlemmer, herunder hr. Glistrup – krævede indført en

[Bernhard Baunsgaard]

lovændring i Danmark, hvorefter terrorister kunne behandles ved en summarisk retsforfølgning, der nærmer sig standretter? Er det virkelig det danske socialdemokratis ønske at stå sammen med et flertal, hvor disse medlemmer er nødvendige for, at der er et flertal?

Jeg håber meget, at socialdemokratiet vil afstå fra det, og at socialdemokratiet vil tage to forbehold, der er logisk sammenhængende, og hvor det eneste, der mangler i regeringens stilling, er at sikre danske statsborgere.

Ib Christensen (DR):

Allerede ved førstebehandlingen bifaldt retsforbundet det forbehold, som regeringen agtede at tage vedrørende artikel 1, nemlig at man ville forbeholde sig ret til i hvert tilfælde at skønne over, hvorvidt man ville udlevere terroristanklagede. Det er en skuffelse for os, at regeringen vedrørende artikel 8 ikke agter at tage forbehold, uagtet både den norske regering og den italienske regering vil gøre det. Jeg havde lejlighed til i sidste uge i Europa-Parlamentet at drøfte denne sag, og jeg undlod at stemme, fordi jeg er bange for, at den erklæring, som Europa-Parlamentet vedtog, betyder, at man indvarsler en fælles EF-politik vedrørende terrorismebekæmpelse. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om det forhold, at regeringen nægter at tage forbehold vedrørende artikel 8 – der jo, som det er nævnt tidligere, drejer sig om danske statsborgeres rettigheder, idet man på påkrav skal foretage ransagning, politiefterforskning osv. – hænger sammen med, at man måske frygter, at det vil stride mod en fælles EF-politik på dette område.

Jeg vil gerne have lov til at citere fra den erklæring, som kom fra det europæiske topmøde i København:

»Det europæiske Råd har vedtaget, at der skal ske en prioritering af bestræbelserne for at uddybe samarbejdet mellem de ni med henblik på at forsvare vore samfund mod terroristisk voldsudøvelse.

Der var enighed om, at vedkommende ministre vil udbygge deres indbyrdes samarbejde, og at de så snart som muligt vil forelægge deres konklusioner med hensyn til forslag, som er fremsat om et europæisk retsområde.«

Jeg vil endvidere gerne have lov til at citere fra Europa-Parlamentets forhandlinger den 12. april, mødet i Luxembourg, side 159. Her siger Ministerrådets formand, hr. K. B. Andersen, i et svar til hr. Fellermaier følgende:

»Hr. Fellermaier bad om enkeltheder vedrørende det europæiske retsområde. Jeg kan ikke give enkeltheder i dette øjeblik. Det er jo en tanke, vi har haft at arbejde med. Vi har ikke haft konkrete forslag hidtil. Det første papir, det første konkrete forslag fik vi i går, og nu begynder vi at arbejde med det med henblik på ekspertmødet i København, der skal finde sted om ca. 10 dage.«

Det vil med andre ord sige, at regeringen altså har accepteret en fælles EF-politik på dette område. Det beklager vi meget, fordi vi ønsker, at dette vigtige spørgsmål skal behandles og bekæmpes i Europarådets regie, og det gør vi af hensyn til dansk retstradition, der jo er noget forskellig fra den, der gælder i Vesttyskland, i Frankrig og i de andre EF-lande.

Dette var baggrunden for, at jeg undlod at stemme om denne erklæring i Europa-Parlamentet, og det er også baggrunden for, at vi må tage afstand fra, at regeringen ikke har villet tage forbehold vedrørende artikel 8, men kun vedrørende artikel 1. Som sagt, jeg vil gerne spørge justitsministeren, om der er nogen sammenhæng mellem de fælles EF-bestræbelser på dette område og det, at man nægter at tage forbehold vedrørende artikel 8.

Wilhelm (VS):

Det er ikke straffelovsændringen, der her formelt er til behandling, men det er de forpligtelser, den åbner for, der er det afgørende i dag, og som er afgørende for, at VS stemmer imod.

Både i betænkningen og i debatten her i dag har det spillet en vis rolle, hvilke forpligtelser Danmark påtager sig i henhold til artikel 8, som regeringen ikke ønsker at tage forbehold over for, og tilsvarende har det spillet en rolle i pressen på det sidste. På den baggrund synes jeg, det er interessant at bemærke, at da forslaget den 1. december var til drøftelse i TV-tinget, var det alene VS, der havde øje for disse meget vidtgående konsekvenser, og da det den 2. december var til

[Wilhelm]

første behandling her, var det alene DKP og VS, der overhovedet nævnte artikel 8. Den socialdemokratiske ordfører, hr. Ole Espersen, omtalte ikke med ét ord disse vidtgående forpligtelser til ransagning og beslaglæggelser på begæring af udenlandsk politi i sager om politiske forbrydelser eller påståede forbrydelser. Derimod fastslog han tilfreds (Folketingstidende 1977-78, sp. 3103-3104):

»Det drejer sig her i virkeligheden om en effektivisering af retsstaten. . . . Derfor vil vi meget anbefale, at dette lovforslag vedtages.«

En effektivisering af retsstaten! Ja, det tør man nok sige. Det er til fulde blevet belyst under udvalgsarbejdet.

Som vi lovede ved førstebehandlingen, har VS søgt at få klarlagt, hvad denne konvention, som lovforslaget jo kun er den formelle indgang til, vil indebære netop for retssikkerheden. De mange spørgsmål og svar vil komme i bilag til betænkningen, men den ligger der jo ikke endnu, og de fleste medlemmer af dette ting kender dem simpelt hen ikke. Jeg synes ikke, man skal gå til afstemning om denne sag uden at vide i det mindste i hovedtræk, hvad der er blevet oplyst om, hvad det her betyder, og jeg vil derfor hale nogle enkelte af de centrale spørgsmål og besvarelser frem.

Spørgsmål 13 lød:

»Kan ministeren bekræfte, at forpligtelsen til f. eks. bevisoptagelse, ransagning eller beslaglæggelse har fuld gyldighed også i tilfælde af politiske forbrydelser, hvor regeringen ville nægte udlevering?«

Svaret var prisværdig præcist. Det lød i fuld ordlyd:

»Det bekræftes, at det i spørgsmålet anførte er korrekt.«

Eller spørgsmål 15:

»Kan den danske stat gennem denne konvention blive forpligtet til på begæring af en anden kontraherende stat at foretage ransagninger og beslaglæggelser hos danske statsborgere, organisationer og/eller bladredaktioner?«

Svaret lød:

»Såfremt Danmark, således som der er lagt op til i det foreliggende lovforslag, ratificerer den europæiske terrorismekonvention uden forbehold over for denne konventions artikel 8, vil adgangen til at afslå en begæring om retshjælp med den begrundelse, at

begæringen angår en politisk forbrydelse, bortfalde. . .«

Regeringen vil som bekendt tage forbehold med hensyn til udlevering, fordi det simpelt hen ville stride mod den danske udleveringslov at udlevere til et land med dødsstraf, men man undser sig fra regeringens og socialdemokratiets side ikke for – med fremskridtspartiets støtte – at bistå fremmede magter med at idømme og fuldbyrde en dødsdom for politiske forbrydelser. Det fremgår af spørgsmål 16: »Kan den danske regering undslå sig for den omtalte bistand med henvisning til, at en sådan bistand kan blive afgørende for, at den anklagede dømmes til døden?« Og svaret: »Den europæiske terrorismekonvention giver ikke adgang til at afslå retshjælp med en sådan begrundelse.«

Dette er alt sammen konsekvenser af den artikel 8, som stort set blev fortiet under første behandling, og om hvilken justitsministeren, da jeg gik ham på klingen, kun havde at sige – og jeg citerer fra Folketingstidende 1977-78, sp. 3121:

»Der er jo også i en retshjælpssituation en helt anden og langt mindre alvorlig situation i det hele taget. Ja, jeg vil endog ikke lade være helt usagt, at der kan være situationer, hvor vores inddragning i retshjælpssituationen jo da heldigvis også kan være til gavn for den anklagede. . . .«

Her er regeringen i færd med at forpligte danske myndigheder til at bistå udenlandsk politi med gennem ransagning og beslaglæggelse at få folk dømt, eventuelt til døden, for politiske forbrydelser, og justitsministerens eneste bemærkning er i den genkendelige stil, at han endog ikke vil lade være helt usagt, at dette i virkeligheden snarest vil være til gavn for de personer, man rundt om i Europa måtte forsøge at skaffe sig af med på grundlag af anklager for politiske forbrydelser.

Der har allerede været adskillige begæringer fra det vesttyske politi; hvor mange skal jeg ikke kunne sige, før ministeren har besvaret det spørgsmål, vi for nogen tid siden har stillet herom – og det vil jeg i øvrigt kraftigt opfordre ham til at få gjort inden tredjebehandlingen – men adskillige har der allerede været, og langt flere må selvsagt forventes, når det herefter bliver en forpligtelse at følge dem. Hidtil har de alle uden undtagelse vist sig at være falske, men som led i den psykologiske krigsførelse, som oprustning mod den

[Wilhelm]

indre fjende, dvs. alle, der kritiserer systemet, og som løftestang for større bevillinger til politi og militær er det sikkert effektivt nok med sådanne dramatiske henvendelser og efterfølgende razziaer og TV-fremvisninger af antiterrorkorps, og jeg ved ikke hvad, også selv om det hver gang har vist sig at være falske anmeldelser fra de tyske politimyndigheder.

Det er under udvalgsarbejdet – lidt modstræbende, bliver jeg nødt til at sige – kommet frem, først at Norge ville tage forbehold over for artikel 8, og nu sidst at Italien vil tage samme forbehold, og at Frankrig og Irland slet ikke påtænker at ratificere konventionen. Men den danske regering lægger sig gerne i spidsen sammen med Vesttyskland for den totalitære udvikling i Europa, og CDs ordfører har med vanlig realitetssans udlagt dette på den måde, at Danmark er det manglende led i kæden, fordi man altså ikke vil tage det allersidste skridt med.

At de konservative og centrum-demokraterne og de kristelige også vil opgive forbeholdet mod udlevering, kan måske ikke undre. Jeg synes dog, det skal registreres, fordi det sætter deres holdning til hr. Glistrups forslag om dødsstraf og summarisk retspleje i et særligt lys. Det er nu demonstreret, at holdningen i virkeligheden fra de partier var, at hr. Glistrups forslag var udmærket, blot man kunne overlade til andre lande at eksekvere straffen.

Venstre er på samme hold, og det er lidt svært ikke at erindre partiet en smule om dets fortid. Den forbyrdelse, som de gæve venstrebønder begik, når de i provisorietiden rev Estrups gendarmer af hestene, ville være omfattelig af denne konvention. Men det er selvfølgelig tåbeligt at foreholde venstre disse ting, eftersom man vanskeligt kan forestille sig noget fjernere fra de omtalte venstrebønder end f. eks. hr. Arne Christiansen og fru Nathalie Lind.

Retsforbundet og til dels de radikale er de hæderlige undtagelser i denne sammenhæng. De ulvetider, vi befinder os i, er ellers, bortset fra disse to partier, karakteriseret ved, at forsvaret for de borgerlige frihedsrettigheder og retsgarantier er overladt til de uborgerlige, og at man så at sige har givet de revolutionære monopol på besindigheden. Det gælder ikke bare i denne sag. Det har været fast mønster i forbindelse med blokadecirkulæret,

stopforliget, kriminalisering af lønglidning, mexikanersag, FET- og PET- og BT-dagsorden, retsplejelov, prøvesagerne på kulturpolitikken osv., og i alle disse tilfælde dalrer socialdemokratiet af sted efter den eneste rettesnor, at så længe der bare er nogle på begge sider, må man være på rette vej: vil den mest formørkede højrefløj have afskaffet alle liberale retsgarantier, må det være rigtig socialdemokratisk politik efter hensynetagen til alle sider at afskaffe halvdelen af dem. Det er denne sag et sørgelig typisk eksempel på.

Glistrup (FP):

Jeg må måske begynde med at takke ordførerne for, at de har bekræftet, at det af mig tidligere på samlingen fremsatte forslag om samfundets nødværge mod livsødelæggende terrorisme stadig lever. Som hr. Wilhelm nu lige fremhævede, er det jo således, at der er masser i dette ting, som af partitaktiske grunde stemte imod det og håbede, at Danmark i almindelighed kunne hygge sig uden om problemerne, men som i virkeligheden inderst inde ved, at det var et godt forslag – og det bliver vistnok også taget frem engang igen.

Men det er jo ikke det, der direkte står på dagsordenen i dag, og det, der diskuteres i dag, er jo heller ikke det, der står på dagsordenen, men derimod, hvorvidt Danmark skal tage forbehold over for et par artikler i en konvention, som vi i og for sig alle sammen er enige om at Danmark skal tiltræde, nemlig om man skal tage forbehold over for artikel 1 og over for artikel 8.

Den offentlige debat om det første spørgsmål, om eventuelt forbehold i forhold til artikel 1, har været domineret af medier som Berlingske Tidende, Radioavisen, Dagens Nyt og sådan nogle, og resultatet er blevet – om det er derfor, ved jeg ikke – at den offentlige debat er blevet særdeles vildledende vedrørende dette område.

Det har desværre forført nogle af ordførerne her i dag til at referere dette problem helt skævt i forhold til det, der i virkeligheden foreligger. Mest fremtrådte skævheden vel i fru Mimi Jakobsens indlæg, hvor hun sagde, at hvis vi tager dette forbehold over for artikel 1, vil Danmark blive det manglende led i kæden i den fælleseuropæiske kamp imod terrorismen. Det er nok på linje med det, som medierne har forsøgt at bilde be-

(Glistrup)

folkningen ind, men sagligt er det aldeles forkert, især af 3 grunde.

For det første er den konvention, vi her behandler, ikke nogen konvention, der i særlig grad har noget med terrorisme at gøre; terrorisme er også med i det, men det er en lille del af det. Langt, langt de fleste praktiske tilfælde, hvor denne konvention og dens artikel 1 kommer til at finde anvendelse, er situationer, der absolut intet har med terrorisme at gøre. Derfor er det dog rimeligt, at vi også i folketinget, selv om der er mest public relation og omtale i at tale om terrorisme, fordi det nu engang giver de store overskrifter, sagligt indretter lovgivningen og her altså forbeholdet fra regeringens side sådan, at der tages hensyn til det, der er hovedindholdet af det, og det er altså helt andre ting end terrorisme.

For det andet: hvis vi virkelig har med terrorisme at gøre, synes fru Mimi Jakobsen og de omtalte medier udelukkende at kunne forestille sig, at det land, som kræver denne terrorist udleveret, er et land, som vil være skrappe end Danmark. Men når vi kigger os rundt i nationernes rækker, kan vi konstatere, at der desværre er adskillige lande, som ikke er tilbøjelige til at behandle terrorister skrappe end Danmark, men tværtimod er tilbøjelige til at hænge kors og bånd og mange stjerner på terrorister og forsøge at få dem udleveret, for at de kan fortsætte deres terrorvirksomhed. Og over for den slags situationer er det i allerhøjeste grad på sin plads, at regeringen tager sit forbehold, sådan at vi i det enkelte tilfælde kan undlade at udlevere terroristen til at kunne fortsætte sin forbryderiske virksomhed.

Endelig for det tredje er dette problem om forbeholdet blæst op til en enorm medie-happening, for sandheden om det med at skulle udlevere terroristen er, at den danske udleveringslov har 5 betingelser – som man i givet fald kan indbringe for de danske domstole – for udlevering af en mand, og det, denne diskussion drejer sig om, er, om Danmark også skal opretholde betingelse 3, eller om vi skal invalidere processen, sådan at den kun kan dreje sig om betingelse 1, 2, 4 eller 5, som mere eller mindre overlapper betingelse 3.

Hvis man derfor virkelig mener noget fra fru Mimi Jakobsens, de konservatives, venstres og kristeligt folkepartis side i hele den-

ne debat om, hvorvidt vi skal være et godt led i kæden af international terroristbekæmpelse, så er det slet ikke på dette punkt, vi skal sætte ind, så skal vi tage en debat op om ændringer af udleveringsloven. Det kan der sikkert være god grund til, og den debat deltager fremskridtspartiet meget gerne i, men når vi har den udleveringslov, vi har, er det ganske og aldeles meningsløst at sige, vi pludselig ikke skal tage dette forbehold vedrørende artikel 1.

Men hvad angår artikel 8, stiller situationen sig anderledes. Vi ved godt nok, at det, der skete på Holmslands Klit i efteråret, var gefundenes Fressen for Blæksprutten og Svikmøllen, og så fred være med det, men der kan unægtelig indtræde andre situationer: der kan indtræde situationer, hvor det er minutter eller sekunder om at gøre, om man kan frelse en Peter Lorenz, en Hans Martin Schleyer, en Aldo Moro, eller hvem der er tale om. Hvis man kommer i en artikel 8-situation, kan det ikke nytte, at man skal sætte sig ned og føre lange og indgående parlamenteringer frem og tilbage om, hvorvidt vi nu kan efterkomme, hvad man begærer af efterforskning, ransagning eller undersøgelser fra regeringen i Tyskland, Holland, eller hvor man nu kan tænke sig det, så gælder det om at kunne handle automatisk og hurtigt fra den lokale politimesters side, uden at vi skal ind i lange, sinkende diskussioner om at få efterforskningen sat i værk, for da kan det dreje sig om sekunder, om man redder menneskeliv. Derfor har regeringen så inderlig ret i ikke at ville tage forbehold over for artikel 8.

Ud fra disse overvejelser er fremskridtspartiet sagligt kommet frem til det resultat, at forbeholdet skal tages over for artikel 1 og ikke over for artikel 8, og så opdager vi, at vi med den stillingtagen er kommet i samme båd som socialdemokraterne. Nu må jeg erkende, at hver gang der sker det, at vi kommer i samme båd som socialdemokraterne, er vi i og for sig kun glade for det, for det tyder på, at socialdemokraterne i det spørgsmål dog har bekendt sig til den fælles sociale, arbejdervenlige rod, som socialdemokratiet har fælles med fremskridtspartiet, men som socialdemokratiet nu har arbejdet sig så umådelig langt væk fra. Men det er da glædeligt sporadisk af og til at opleve socialdemokratiet på en fornuftig linje.

(Glistrup)

Men det er der altså andre her i denne sal der har ondt af: der var en ordfører for de radikale, der ganske og aldeles havde glemt, at vi for ikke så forfærdelig mange år siden i dette land havde en politiker – en politiker, der endda nåede statsministerposten; det er der ikke så mange radikale der gør – hvis store slogan var, at det afgørende ikke er, hvem man samarbejder med, men hvad man samarbejder om. Men den radikale ordfører i dag kendte tilsyneladende absolut intet til, at vi engang havde en politiker i dette land, der havde et synspunkt af denne art, og da han altså har glemt sin danmarkshistorie – tiden rider jo hurtigt – skal jeg fortælle hr. Bernhard Baunsgård, at den pågældende politiker hed Hilmar Baunsgaard.

Mette Groes (S):

Jeg vil godt rette et par misforståelser hos de tidligere ordførere. Der er ikke tale om, at vi modstræbende er kommet med de oplysninger om, hvordan de andre lande i Europa stiller sig til dette problem; der er tale om, at de er kommet præcis på det tidspunkt, hvor udvalget har bedt om det. Det, vi har fået at vide, er, at konventionen vil blive ratificeret uden forbehold af Vesttyskland, Belgien, England, Holland og Luxembourg, medens Italien og Norge vil tage forbehold over for artikel 1 og 8 og Frankrig og Irland slet ikke vil ratificere konventionen. Det vil altså være meget vanskeligt at tage det svar til indtægt, både for den gruppe, som ønsker det ene forbehold taget, og for den, som ønsker det andet forbehold opgivet; man kan akkurat lige så godt fortolke det sådan, at det svar egentlig passer meget godt med den fornuftige mellemholdning, som socialdemokratiet har valgt at indtage i denne sag.

Noget principielt, som er gået igen i de forskellige ordføreres indlæg, er, om det var rigtigt, når vi valgte at være med til at gå ind for artikel 8, at vi så samtidig var nødt til at optrappe vores forskellige former for efterforskning af mulige terrorister. Det er det ikke. Det er altså sådan, at når vi siger ja til retshjælp, har vi stadig muligheden for at sige, på hvilken måde vi vil udøve denne form for efterforskning. Der ligger ikke nogen mulighed for de andre lande til at komme og sige til os, hvordan en sådan efterforskning skal ske.

Men rent bortset fra det var det måske nyttigt at sige, at hele denne diskussion nok også burde indeholde en konstatering af, at der er et meget stort flertal for det eksisterende lovforslag, nemlig det radikale venstre, venstre, det konservative folkeparti, centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti, fremskridtspartiet og socialdemokratiet.

Så har nogle partier valgt at bede regeringen om ikke at tage forbehold over for artikel 1, andre partier har valgt at bede regeringen om at tage et forbehold over for artikel 8, og det er de jo i deres fulde ret til, men det kan ikke komme bag på partierne efter den fantastisk grundige behandling, vi har haft af dette lovforslag i udvalget, at disse henstillinger ikke vil få nogen indvirkning på det lovforslag, som foreligger, og heller ikke vil få nogen indvirkning på den måde, regeringen ønsker at tiltræde konventionen på. Man vil nemlig for at opretholde troværdigheden over for sit ønske om at bekæmpe terrorismen opretholde tilslutningen til artikel 8 og for at kunne beskytte politiske forbrydelser stadig væk tage et forbehold over for artikel 1. Jeg vil altså minde om, at når vi har et fuldstændig overvældende flertal for det lovforslag, vi behandler i dag, er der nogle partier, som måske siger ét og gør noget andet.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Det er gået igennem hele denne debat heldigvis, at alle i denne sal er interesserede i at deltage i en terroristbekæmpelse, og at i hvert fald næsten alle i denne sal forstår, at den foruden at fastholde en dansk retstradition også må bygge på et europæisk samarbejde.

Fru Nathalie Lind havde en overvejelse om, hvorvidt regeringens holdning var forenelig med den erklæring, der fremkom efter topmødet. Jeg kan bekræfte, at regeringens holdning er forenelig med denne udtalelse, og jeg deltager meget gerne i en yderligere orientering herom, ligesom jeg håber, at fru Nathalie Lind og andre vil kunne bekræfte, at hvert spørgsmål, der er blevet stillet i denne sag, er blevet besvaret, er blevet besvaret, tror jeg, ganske udførligt og er blevet besvaret, håber jeg, så hurtigt, som det overhovedet var muligt.

Fru Annelise Gotfredsen mente, at regeringens holdning var valen. Det kan jeg ikke

[Justitsministeren]

erkende. Der er ikke noget valent i at ville fastholde en dansk retstradition på et meget betydningsfuldt område. Der er heller ikke noget valent i fra regeringens side at ville gennemføre tilslutningen til Europarådskonventionen. Der er intet valent i at ville påtage sig at gå ind i en terroristbekæmpelse i visse situationer i form af en retsforfølgning her i landet i stedet for en udlevering – alene af den grund, at denne mulighed fremgår af konventionsoplægget.

Fru Ebba Strange bad os om at vurdere, om vi nu ikke kom til at gennemføre ændringer uden for folketinget. Alene denne debat er et udtryk for, at afgørelserne herom ligger i folketinget. Jeg tror ikke, fru Ebba Strange bør være nervøs for, at justitsministeren eller andre vil prøve at lovgive hverken på dette eller andre områder uden for dette folketing.

Hr. Bernhard Baunsgaard nævnte i sit indlæg enkelte andre landes holdning. Skal vi gøre denne holdning op fra andre lande, må vi nok erkende, at de fleste andre lande formentlig når til det resultat, at de tilslutter sig konventionen uden forbehold af nogen art, og at et nogenlunde lige stort antal lande ønsker at tage det forbehold, som Danmark ønsker at tage, alene eller ønsker at tage Danmarks forbehold plus et forbehold over for artikel 8. Det er altså ikke sådan, at der er en vældig overvægt for forbeholdet over for artikel 8; det er tværtimod, så vidt vi ved, maksimalt for nærværende 2 lande, der ønsker at tage dette forbehold. Jeg har stor respekt for norske holdninger til retsgrundlaget, men jeg har nu også ganske pæn respekt både for normale danske holdninger og for svenske holdninger, og som hr. Bernhard Baunsgaard ved, fremgår det af det notat, jeg har fremsendt, at Sverige har samme opfattelse som vi med hensyn til forbehold af denne art.

Hr. Ib Christensen spurgte mig, hvorfor vi ikke ønskede at tage forbehold over for artikel 8, og det kan jeg besvare ganske enkelt: vi mener, at dette forbehold ville vanskeliggøre den rimelige anvendelse af terroristkonventionen, så at den kunne opfylde sit formål. Vi mener, at vi kan fastholde danske retsgarantier også uden dette forbehold.

Jeg er taknemlig for, at hr. Wilhjelm fastslog, at han havde fået åbenhjertige og fyldestgørende svar på sine spørgsmål. Derfor undrede jeg mig måske også en lille smule

over hr. Wilhjelm betragtning om, at nogle af svarene skulle fremtræde som værende mere modstræbende end andre – jeg kunne være interesseret i at vide, hvordan hr. Wilhjelm kan læse det ud af svarene – og jeg er da taknemlig for rådet om at svare hurtigt; jeg tror, hr. Wilhjelm kunne have bekræftet, at det hidtil er sket på alle de spørgsmål, der er blevet stillet.

Hr. Glistrup startede sit indlæg med at hævde, at hans eget – undskyld, jeg siger det! – særprægede forslag om terroristbekæmpelse stadig levede. Det gør det muligvis, men jeg synes, jeg vil have lov til at sige, at det gør det ikke i socialdemokratiet, og det gør det ikke i regeringen, og dér har det aldrig nogen sinde fået noget, der bare nærmede sig en antydning af liv, og det vil det heller aldrig få.

Så må jeg skuffe hr. Glistrup, når hr. Glistrup så glad tilslutter sig regeringens forbehold over for artikel 1, for den argumentation, hr. Glistrup gav for denne tilslutning, er ikke regeringens og hører vistnok heller ikke hjemme dér, hvor andre partier her i salen har ønsket at acceptere regeringens forbehold. Der er jo ikke noget at gøre ved, at hr. Glistrups parti alligevel når til samme resultat som regeringen, men jeg har da ikke noget imod her at konstatere, at det altså sker på en anden baggrund og med en anden motivering end den, regeringen klart har understreget den har.

Lad mig så om de to forbehold sige, at uanset forbeholdet over for artikel 1 er det regeringens opfattelse, at den helhjertet kan deltage i en terroristbekæmpelse i et europæisk samarbejde, at den helhjertet kan opfylde denne konvention. Uanset at regeringen ikke ønsker at tage forbehold over for artikel 8, er det en kendsgerning, at Danmark fortsat vil kunne afslå en anmodning om retshjælp, såfremt der er vægtige grunde til at antage, at begæringen er fremsat med det formål at tiltale eller straffe en person på grund af hans eller hendes race, religion, nationalitet eller politiske overbevisning, eller at den pågældendes retsstilling kunne blive forringet af disse grunde.

På samme måde vil vi uanset artikel 8 kunne afslå en begæring om retshjælp, såfremt begæringens efterkommelse vil kunne krænke den danske stats suverænitet, bringe den danske stats sikkerhed i fare, stride mod

[Justitsministeren]

Danmarks almindelige retsprincipper eller skade andre livsvigtige interesser.

Som det fremgår af det, jeg her har sagt, og af regeringens konstante holdning i denne sag – det er nemlig ikke regeringen, der har flyttet sig; regeringen har lagt disse ting frem og fastholder det indhold, den har lagt det frem med – har vi ved lovforslaget lagt op til, at Danmark med ratifikationen af terrorismekonventionen tager forbehold over for konventionens artikel 1 om udlevering i sager om politiske forbrydelser, men at der ikke i øvrigt tages forbehold over for konventionen.

På baggrund af retsudvalgets betænkning og på baggrund af debatten her i dag finder jeg det rigtigst inden tredje behandling og før et eventuelt mellemliggende udvalgsarbejde fortsat at give udtryk for, at regeringen er indstillet på at ratificere konventionen med forbehold over for artikel 1 og uden andre forbehold.

Tove Jørgensen (DKP):

Jeg har lige en bemærkning til fru Mette Groes og til justitsministeren. Fru Mette Groes siger, at det, man har valgt i socialdemokratiet, er en eller anden middelvej mellem to yderpunkter, og ministeren hævder her, at man har lagt sig på et standpunkt og det vil man ikke flytte sig fra. Jeg synes, det er nødvendigt igen at fremhæve, hvad der står i konventionen.

I artikel 2, stk. 2, står der om det, der ikke skal anses som politisk forbrydelse, at det samme skal gælde grove forbrydelser mod formuegoder, der ikke er omfattet af artikel 1, hvis handlingen har medført kollektiv fare for personer.

Stk. 3. Det samme skal gælde forsøg på at begå nogen af de ovennævnte forbrydelser eller medvirken til sådanne forbrydelser eller til forsøg herpå.

Det er netop det, der rummer så vid en mulighed for overhovedet at tolke, hvad terrorisme er, og det har vi netop ikke kunnet få noget at vide om. I det svar, vi har fået i retsudvalget, hedder det:

»Såfremt Danmark, således som der er lagt op til i det foreliggende lovforslag, ratificerer den europæiske terrorismekonvention uden forbehold over for denne konventions artikel 8, vil adgangen til at afslå en begæ-

ring om retshjælp med den begrundelse, at begæringen angår en politisk forbrydelse, bortfalde for så vidt angår de forbrydelser, der er omfattet af artikel 1 og 2 i terrorismekonventionen.«

Så siger man i et andet svar, at det skal tilføjes, at det efter justitsministeriets opfattelse ikke er muligt eller hensigtsmæssigt på forhånd endeligt at fastlægge indholdet af udtrykket »politisk lovovertrædelse«. Ved anvendelsen af dette udtryk i udleveringslovgivningen er det tværtimod tilsigtet at åbne mulighed for, at afgørelsen om udlevering kan tilpasses ændrede samfundsmæssige vurderinger og forhold. Om en lovovertrædelse er politisk, bør således altid bero på en konkret helhedsvurdering, hvor der navnlig lægges vægt på handlingens karakter og de interesser, der er krænket ved lovovertrædelsen, samt på gerningsmandens motiv.

Det vil med andre ord sige, at når vi nu for nylig har haft et EF-møde, der lægger op til, at vi skal til at ændre vores retsprincipper og indordne dem under et europæisk samfund, kan der altså ændres på disse kriterier. Det, man med andre ord gør, er at bruge bekæmpelse af terrorisme som påskud til at foretage ganske alvorlige indskrænkninger i danske borgeres retssikkerhed.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Må jeg indlede med at understrege, at jeg ikke, som justitsministeren antydede heroppefra, på noget tidspunkt i mit første indlæg har sagt noget om, at der skulle være et flertal af lande, der tog to forbehold. Jeg understregede – og det vil jeg gerne gøre igen – alene, at en af vore EF-partnere, Italien, og et land, som vi kender udmærket godt, og med hvem vi i mange år har haft den allerbedste forståelse og samme opfattelse af menneskerettigheder, Norge, har taget det forbehold, som det radikale venstre ønsker at tage. Det vil jeg gerne have sagt; vi bør ikke gå forbi hinanden i diskussionen om denne sag.

Der må ikke være den mindste tvivl om, at vi i Danmark med et meget stort flertal i dette folketing helt ubetinget tager afstand fra enhver form for terrorisme. Jeg har før haft en diskussion med hr. Wilhjelms, hvorefter jeg ikke følte mig overbevist om, at hr. Wilhjelms havde samme afgjorte indstilling til

[Bernhard Baunsgaard]

terrorisme. Vel, det har man lov til i dette land, men jeg ønsker at understrege, at for det radikale venstre er der ingen tvivl om, at terrorisme er en så afskyelig form for forsøg på at gennemtvinge sin vilje, at man må tage afstand fra den, hvis man oprigtigt ønsker en retsstat.

Derfor havde jeg ønsket, at vi fra radikal side ikke havde stået alene sammen med retsforbundet om at sige til regeringen: vel, vi forsyner jer med det nødvendige værktøj til, at I kan tage forbehold I og sige: vi bekæmper terrorisme, men at også SF havde været med i dette flertal; men det er naturligvis deres egen afgørelse.

Jeg er glad for, at justitsministeren understregede, at han i og for sig har samme indstilling som de radikale; han tør bare ikke tage konsekvensen, sådan som Norge gør det, og sige til de andre lande: vi vil ikke indlede en undersøgelse, en efterforskning, i Danmark mod danske statsborgere, hvis der har været politiske grunde til det, en udlænding i sit eget land er anklaget for. Jeg kan kun endnu en gang understrege, at det er fuldkommen grotesk for mig, at en regering, der påberåber sig humane grunde, som den socialdemokratiske regering, når den ikke ønsker at udlevere udlændinge, der kan risikere politisk forfølgelse, tør bygge på et flertal, der omfatter medlemmer, der som hr. Glistrup er parate til at opgive væsentlige dele af dansk retsgrundlag. Jeg tænker her på det lovforslag, hvori man ikke alene foreslog indførelse af dødsstraf mod terrorisme, men også sagde: det er ikke handlingen i sig selv, det kommer an på, men det er, hvad andre kan finde på at gøre i anledning af, at en eller anden har begået en forbrydelse. Det er et horribelt indgreb i dansk retsgrundlag og dansk retssikkerhed, og sådanne medlemmer i dette folketing er en regering, der påberåber sig human indstilling til retssikkerhed, parat til at bygge på. Jeg forstår det ikke.

Ib Christensen (DR):

Mit spørgsmål, hr. minister, gik ikke på, hvorfor regeringen sådan i almindelighed ikke vil tage forbehold vedrørende artikel 8, men det gik præcis på: har det spillet ind i regeringens overvejelser, når man har besluttet ikke at tage forbehold over for artikel 8,

at man forbereder en fælles EF-politik vedrørende bekæmpelse af terrorisme, og at man kan forudse, at det måske bliver et mindretal af EF-landene, nemlig Italien og måske i givet fald Danmark – det bliver det altså ikke – som står alene med et forbehold vedrørende artikel 8? Skal man harmonisere på dette punkt, kan man jo ikke tillade, at noget EF-land tager forbehold. Det var det, spørgsmålet gik på. Jeg citerede både fra topmødeerklæringen her fra København og fra Ministerrådets formands, hr. K. B. Andersens, svarbemærkninger i Luxembourg i onsdags, og begge ting indicerer, at EF forbereder en fælles politik vedrørende bekæmpelse af terrorisme. Derfor er det, jeg gentager mit spørgsmål: har det spillet ind i regeringens overvejelser med hensyn til at tage forbehold over for artikel 8, at man kan forudse, at et sådant forbehold formentlig ikke kan holde i det lange løb, når EF indskiber sig i en fælles politik på dette område?

Willhjelm (VS):

Til ministeren kun to meget korte bemærkninger.

Jeg tror ikke, ministeren hørte, hvad det var, det drejede sig om med de hurtige svar. Det var nemlig ikke det, der allerede var opklaret, men det var det spørgsmål, der ligger om, hvor mange henvendelser der faktisk allerede har været fra tyske politimyndigheder. Da dette spørgsmål af en eller anden grund er rubriceret på en anden sag, kan vi næsten sige, på almen del, var det, jeg bad ministeren om at sørge for, at det svar ligger der inden tredje behandling af denne sag. Nu bliver der formodentlig lidt bedre tid end til på torsdag, ser det ud til.

Det andet var dette med, hvad jeg hentydede til, når jeg talte om, at man havde været modstræbende med disse oplysninger om andre landes stilling. Jeg hentydede ikke til ministeriets måde at svare på, når de konkrete spørgsmål er stillet. Den har været prisværdig både præcis og kvik, men jeg hentydede til, at denne sag faktisk blev drøftet under første behandling, og at det faktisk dér blev udlagt på den måde, at man nok overhovedet ikke kunne tage forbehold over for artikel 8, for det var der ikke hjemlet nogen adgang til, hvorimod der direkte er hjemlet adgang til forbehold over for artikel 1. Det

[Wilhelm]

havde været et passende tidspunkt for ministeren til at oplyse, når det nu rent faktisk blev debatteret her i salen, at det kunne man, og at det havde Norge gjort. Det oplyste ministeren ikke, tværtimod. Jeg kan kun læse ministerens – og hørte dengang ministerens – udtalelser på den måde, at han nærmest bekræftede, at det kunne man nok ikke. O.k., ministeren kan have været uvidende om, hvordan det forholdt sig den dag, men han har selvfølgelig hurtigt sat sig ind i det bagefter, og alligevel kom der ikke noget korrektiv til retsudvalget med en oplysning om, at Norge faktisk havde taget det forbehold. Først måneder efter – for de ting bliver der selvfølgelig ikke spurgt om, når man regner med, at det er udelukket – først måneder efter, da der alligevel bliver spurgt om de skandinaviske landes stilling, kommer der, og jeg tør nok sige: til overraskelse for alle i retsudvalget, den besked, at der kunne tages forbehold over for artikel 8, og at det havde Norge foreløbig gjort. Så havde vi yderligere en lille runde om, hvorfor det ikke var kommet noget før. Der havde været en passende lejlighed til at meddele, at det ikke alene var Norge, og at der i øvrigt var flere andre lande, der slet ikke regnede med at ratificere. Det kom heller ikke af sig selv, selv om enhver kunne se, at det var meget relevant for retsudvalgets diskussion om denne sag. Først da der blev stillet de helt generelle spørgsmål om, hvordan egentlig situationen i de forskellige lande var, kom oplysningerne. Det er i den forstand, jeg mener, der har været tale om en modstræbende instilling med hensyn til oplysninger om forbeholdene og disse nej'er til i det hele taget at ratificere.

Nu jeg er her – hvad jeg egentlig kun er på grund af disse to bemærkninger til ministeren – vil jeg gerne sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at jeg synes, han har optrådt fornuftigt, når han i retsudvalget ligesom vi andre har gjort opmærksom på, at det terrorismebegreb, man her anvender, er et fuldstændig diffust begreb, som ikke på nogen som helst måde er indsnævret, som ikke er spor betryggende, som ikke er til at tage stilling til, fordi det simpelt hen omhyggeligt definerer enhver politisk forbrydelse. Alt hvad vi hidtil har kaldt politisk forbrydelse, alt, hvad der hidtil er henvist til i udleveringsloven kaldet politisk forbrydelse, er i denne konvention simpelt hen defineret som

terrorisme. Jeg tror ikke engang, at det er at sætte sagen meget på spidsen, når man siger, som jeg sagde før: de gæve venstrebeneders overfald på Estrups gendarmere ville efter denne konvention være blevet defineret som terrorisme. Jeg synes, det har været fornuftigt af hr. Bernhard Baunsgaard i de situationer ligesom vi andre at gøre opmærksom på den vilkårlighed, der ligger dér. Men når hr. Bernhard Baunsgaard så kommer i salen, skal det pludselig være 7 plus 7 til VS, ja eller nej til terrorisme, til trods for at han ved, at der ingen definition er, og til trods for at han ved, at det er umuligt, som vi også konstaterede i december, at tage en fornuftig debat herom på korte bemærkninger. Det er muligt, det ville være bekvemt, men selv om det ville være bekvemt, bliver det ikke med VS.

Glistrup (FP):

Det kan da ikke ganske og aldeles udelukkes, at der selv i det brutale 1978 endnu hist eller pist findes uskyldige, naive ingenuer, der kan lade sig forføre af hr. Bernhard Baunsgaards måde at tale på om, at han tager den skarpe afstand fra den afskyelige ting, som terrorisme er. Men det er jo, når man lytter videre til hr. Bernhard Baunsgaard, det rene og skære ord, ord, ord og atter ord, for hvis man virkelig vil tage afstand fra terrorismen, hr. Bernhard Baunsgaard, så gør man det ikke med smukke, følelsesfyldte deklamationer. Vil man målet, at bekæmpe terrorismen, må man også ville midlet, og et aldeles selvfølgelig middel til at bekæmpe terrorismen er, at man kan få efterforskningsarbejdet til at fungere hen over landegrænserne, uden at det på nogen måde skal standses af juridiske snurrepiberier, formaliteter og forsinkende bureaukratforanstaltninger; ellers kan man ikke leve op til at have nogen som helst chance for at kæmpe imod dem, der fungerer under så skrækelige omstændigheder, som nutidens terrorbander gør. Derfor er hr. Bernhard Baunsgaards ord i denne sag ikke noget, som man kan tillægge vægt.

Men den videre lytten til hr. Bernhard Baunsgaards indlæg gav mig dog unægtelig et vist håb om, at han kan blive klogere, for det var så ganske åbenbart, at han endnu ikke havde nået at få læst det forslag, som

[Glistrup]

han var ordfører på for 3-4 måneder siden. Der er al mulig grund til for ham her efter debatten at gå hen i kassen og tage lovforslag nr. L 86 frem; så vil hr. Bernhard Baunsgaard se, at der ikke, som han troede, var tale om nogen standret, at der ikke var tale om, at man skulle kriminaliseres for noget, som andre havde foretaget sig. Vi kan altså håbe på, at også hr. Bernhard Baunsgaard kan blive klogere.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg skal ikke spille megen tid på det sidste forsøg fra hr. Glistrup på at tale udenom med hensyn til lovforslag nr. L 86, hr. Glistrups forslag om, at man så bort fra alle almindelige frister med hensyn til at indføre dødsstraf for terrorister, ikke alene for den handling, de har foretaget, men også fordi der måske af andre, deres venner eller deres medkæmpere, hvad man vil kalde dem, ville blive foretaget andre terrorhandlinger, altså noget, der strider klart imod dansk retspraksis. Jeg skal ikke spille mere tid på det.

Hr. Wilhjelm siger, at vi mangler en udtømmende definition af terrorisme. Ja, det gør vi i meget høj grad. Jeg har understreget det, som hr. Wilhjelm sagde, mange gange i udvalget, og jeg har spurgt, om vi dog ikke kunne få en udtømmende liste over, hvad man betragter som terrorisme. Der er imidlertid ikke tvivl om, at de ting, der er nævnt her, flykapring, tilfangetagelse af andre mennesker osv., er terrorisme. Jeg vil gerne understrege, at fra radikal side tager vi den fulde konsekvens af, at vi til enhver tid modsætter os terrorisme, ved ikke bare at tale imod det, men ved at stemme for det straffelovsforslag, der indrullerer Danmark i de nationer, der ønsker et internationalt samarbejde mod terrorisme. Det er logisk, at vi gør det. Må jeg så lige understrege: men dette skulle ikke nødvendigvis medføre, at vi derved skulle ofre nogen del af danske statsborgeres retssikkerhed. Det gør vi, hvis vi ikke tager forbehold over for artikel 8.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Over for hr. Ib Christensen skal jeg gentage, at det afgørende for regeringens og socialdemokratiets stilling til forbehold/ikke for-

behold over for artikel 8 er, om vi mener, et sådant forbehold konkret er nødvendigt. Det gør vi ikke. Vi mener, vi kan fastholde vore bærende retsgarantier omkring efterforskningen, og det kan vi dokumentere.

Der blev dernæst spurgt, om vi mener, at et forbehold omkring artikel 8 kunne vanskeliggøre et fornuftigt og rimeligt samarbejde mellem Europarådets medlemmer. Det mener vi det kunne, og derfor har vi fra den allerførste begyndelse ikke ønsket at tage et sådant forbehold.

Når hr. Ib Christensen spørger mig specielt om drøftelserne i EF, ja, så ved hr. Ib Christensen, at der som led i samarbejdet mellem EF-landene føres drøftelser på embedsmandsplan, og at disse drøftelser bl. a. også beskæftiger sig med udlevering af terrorister. Udgangspunktet for disse drøftelser har været den erklæring om terroristbekæmpelse, der blev vedtaget på Det europæiske Råds møde i Haag i juli 1976. Under disse drøftelser har man navnlig overvejet mulighederne for at indgå en aftale, som sætter de EF-lande, som ikke eller i hvert fald for tiden ikke mener at kunne tilslutte sig Europarådskonventionen, som vi her behandler, i stand til mellem sig at anvende reglerne i denne konvention. En sådan aftale ville altså få karakter af en art supplement til den europæiske konvention.

Jeg synes, jeg har grund til at understrege, at spørgsmålet om indgåelse af en sådan aftale hidtil alene har været drøftet på embedsmandsplan, og at det derfor ikke er muligt at sige noget som helst om, hvorvidt en ordning af denne karakter ville kunne accepteres under senere politiske drøftelser.

Et andet spørgsmål, der har været rejst under drøftelserne, vedrører mulighederne for at udbygge samarbejdet mellem de ni lande som led i bekæmpelsen af en alvorlig kriminalitet. Det drejer sig her i første række om udlevering af lovovertræderne, og også her er spørgsmålet på et så forberedende stadium, at det ikke er muligt at sige noget som helst om, hvad det videre arbejde eventuelt kunne resultere i.

Når hr. Ib Christensen så henviser til topmødeerklæringen, tror jeg, at han ved at læse den vil kunne konstatere, at det, den indeholder, er en henvisning til, at man søger at nå frem til konkrete resultater så hurtigt som muligt. Ikke andet. Ikke mere.

[Justitsministeren]

Hr. Glistrups betragtninger om efterforskningen over grænserne giver mig blot anledning til endnu en gang at sige: ja, vi mener, at en efterforskning over grænserne mellem Europarådets medlemslande er en nødvendighed, men vi understreger i samme ånddrag, at når den efterforskning skal foregå i Danmark, skal den overholde de retsgarantier for efterforskning, der eksisterer i Danmark.

Og så endelig til hr. Wilhjelm. Hans mistænkeliggørelse af mine svar eller det, han mener er undladelser af svar, mener jeg karakteriserer hr. Wilhjelm mere, end de karakteriserer mig. Jeg vil tro, at jeg med nogenlunde tryghed kan afvente, hvad de øvrige medlemmer af retsudvalget mener om dette spørgsmål. Jeg tror, vi er uenige om mange ting, også i denne sag, men jeg betvivler, at hr. Wilhjelm har bred tilslutning til den mistænkeliggørelse, han fandt anledning til, og som jeg da ikke håber skyldes, at han i øvrigt har mangel på argumenter.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

§ 1, ændringsforslaget, § 2, således ændret, og § 3
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Forslaget gik herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkekirkens lønningsvæsen m. m.

(Lovforslag nr. L 180. Fremsat 26/1 78. Første behandling 10/2 78. Betænkning 13/4 78).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene samt spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Henrik Toft (V):

Venstre er tilfreds med, at kirkeministeren nu har nedsat en kommission til at kulegrave problemerne med folkekirkens økonomi. Det kunne vel nok have været ønskeligt med en lidt større repræsentation af folkevalgte i kommissionen.

Endvidere håber jeg, at der vil være lidt større vilje til at gå ind i problematikken, når der kommer en betænkning frem, end der har været over for kommunernes kirkeskatteudvalg.

Venstre stemmer selvfølgelig for ændringsforslag nr. 1, og vi stemmer også for kirkeministerens ændringsforslag til § 2.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti vil også gerne anbefale, at man stemmer for det ændringsforslag, der er stillet af venstre og os, men når jeg tager ordet, er det, fordi jeg ved første behandling var inde på, at vi i udvalget skulle se nærmere på bestemmelsen om, hvorvidt provsterne skulle være fødte medlemmer eller skulle vælges. Jeg er glad for den drøftelse, vi har haft i kirkeudvalget om det, og jeg vil også gerne sige tak til ministeren, fordi vi nu har fået et ændringsforslag, som tilfredsstiller det ønske, vi havde om, at de provstiuvalg, der er valgt i løbet af marts måned, nu har haft mulighed for at konstituere sig efter den gamle ordning og ikke er blevet valgt under forkerte forudsætninger. Derfor kan vi nu anbefale at stemme for lovforslaget.

Dorte Bennedsen (S):

Mindretallets ændringsforslag agter at pålægge ministeren en pligt til at yde tilskud, når ligningsprocenten er nået op på en bestemt højde. I socialdemokratiet ønsker vi i højere grad, at tilskuddene kan anvendes til kommuner, som har fået store økonomiske belastninger på grund af udgifter i forbindelse med vedligeholdelse af kirker. Vi ønsker altså med andre ord, at der kan tages indivi-